

Redacteur ESB
f.lindner@sdu.nl

Kunstmatig

Al gedurende een aantal jaren stabiliseert het Nederlandse museumbezoek zich rond de twintig miljoen bezoekers per jaar. Onder meer omdat jongeren zich niet lijken te interesseren voor cultuur en niet te porren zijn voor een museumbezoek is het museumpubliek aan het vergrijzen. Deze redenen zouden aanleiding kunnen zijn geweest voor het kabinet om te besluiten om in 2009 alle musea (landelijk, gemeentelijk en sommige particuliere) gratis toegankelijk te maken voor kinderen tot een leeftijd van twaalf jaar. Het lijkt een mes dat aan twee kanten snijdt; jongeren worden wellicht over de drempel geholpen om zich meer te interesseren voor kunst en cultuur en bovendien verjongt op die manier het museumpubliek. Er wordt zo geïnvesteerd in de museumbezoeker van de toekomst. Axel Rüger, directeur van het Van Gogh museum in Amsterdam opperde onlangs op een congres om de leeftijd zelfs op te schroeven naar achttien jaar. Scholieren komen volgens hem toch wel gratis binnen met schoolreisjes of ouders die de kaartjes betalen; het zijn volgens Rüger juist de pubers die het museum massaal mijden.

Het klinkt allemaal aantrekkelijk, maar het afschaffen van entreprijzen voor museumbezoek heeft economische consequenties die niet altijd even duidelijk naar voren komen in de discussie om het museum weer populair te maken voor jongeren. Zo brachten Goudriaan en Visscher (2006) in opdracht van het ministerie van OCW de effecten van het afschaffen van entreprijzen voor musea in Nederland in kaart en lieten zich daarbij inspireren door Groot-Brittannië. In Groot-Brittannië zijn sinds 1 december 2001 de vaste collecties van de nationale musea gratis toegankelijk, voor tijdelijke en speciale collecties moet vaak nog wel een kaartje worden gekocht. De gratis toegang werd gefaseerd ingevoerd: eerst jongeren, toen ouderen en daarna de rest van de bevolking. Voordat de musea echter hun poorten openzetten voor het publiek gingen er investeringen aan vooraf van niet minder dan omgerekend

1,5 miljard euro; voor onder meer de verwachte genderde inkomsten. Hoewel het aantal museumbezoekers in de Britse musea die voorheen entree vroegen flink was gestegen bleek een groot gedeelte van de extra bezoekers te komen van musea die al langer gratis te bezoeken waren. De gemiddelde jaarlijkse netto bezoekstijging kwam uit op 28,5 procent. Een aardige stijging, maar er werd ook geconcludeerd dat het museumpubliek in Groot-Brittannië bijna niet was veranderd qua samenstelling, terwijl het de bedoeling was om meerdere bevolkingsgroepen het museum in te krijgen. De grootste stijging onder het bezoekend publiek was terug te vinden bij de hogere sociale klassen en bestond bovendien uit (nog meer dan voorheen) herhaalbezoeken en kortere bezoeken. Dit had vervolgens weer zijn weerslag op de operationele resultaten van de musea. Mensen gaven per saldo minder uit tijdens een bezoek en de cultuurinstellingen waren veel meer geld kwijt aan onder andere schoonmaak, onderhoud en beveiliging. Op dit moment is het zelfs zo dat diverse musea bedelacties moeten houden onder hun bezoekers om de sterk gestegen lopende kosten te kunnen dekken. Al met al lijkt het (gedeeltelijk) gratis openstellen van Britse musea niet die effecten te genereren die vooraf als gewenst worden geacht. Het prijsinstrument zal volgens Goudriaan en Visser ook in Nederland niet voor wonderen zorgen. Ook zij gaan ervan uit dat de samenstelling van het museumpubliek moeilijk te veranderen is door het afschaffen van entreprijzen. Een modelvariant waarbij wordt uitgegaan van een gratis museumkaart voor scholieren levert slechts een netto bezoekstijging van 8,3 procent op. Wanneer er drie miljoen scholieren een gratis museumkaart zouden krijgen, ontlokt dat iets meer dan 1,6 miljoen extra bezoeken aan het museum. Als al die extra bezoeken uit louter scholieren zouden bestaan, dan betekent dat iets minder dan de helft het museum nog steeds niet ziet. De vraag die overeind blijft is dan ook hoe het vanuit de overheid en cultuurinstellingen dan wèl mogelijk is om de keuze voor cultuurconsumptie van jongeren aan te sturen. De bevindingen uit Groot-Brittannië en de berekeningen voor Nederland duiden er in ieder geval op dat een potentiële nieuwe jeugdige museumbezoeker zich niet sterk laat beïnvloeden door fluctuaties in de entreprijzen. Voorlopig blijft het museumpubliek nog grijs. Daar kan op het moment nog geen cultuurminister of museumdirecteur op welke kunstmatige manier iets aan doen.

LITERATUUR:

Goudriaan, R. en C.M. Visscher (2006) *Geen entreeheffing, geen drempels? Kosten en effecten van gratis toegang tot musea*. Den Haag: APE, OCW.